

РІШЕННЯ
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Марина Юрій Юрійович, 1999 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2022 р. ВНЗ «Університет економіки та права «КРОК» за спеціальністю «Право», тимчасово не працює, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Право».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом ректора Університету «КРОК» від 02 березня 2026 року за № 24-2 у складі:

Голови разової спеціалізованої вченої ради – **Скоморовського Віталія Богдановича**, доктора юридичних наук, професора, професора кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК»

Рецензентів – **Степаненко Наталії В'ячеславівни**, доктора філософії з галузі знань «Право», доцента, доцента кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК»

Долянської Інни Миколаївни, кандидата юридичних наук, доцента, доцента кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК»

Офіційних опонентів – **Бортник Надії Петрівни**, доктора юридичних наук, професора, завідувача кафедри адміністративного та конституційного права факультету морського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова

Тарасової Ірини Вікторівни, кандидата юридичних наук, доцента, завідувача кафедри

права економіко-правового факультету Приватного закладу «Київський кооперативний інститут бізнесу і права»

на засідання «13» травня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» **Марині Юрію Юрійовичу** на підставі публічного захисту дисертації «**Медіація як засіб врегулювання конфліктів: природа, види та моделі**» за спеціальністю 081 «Право».

Дисертацію виконано у Вищому навчальному закладі «Університет економіки та права «КРОК», м. Київ.

Науковий керівник – **Горєлова Вероніка Юріївна**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК».

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису, виконаного державною мовою. Вона є комплексним, цілісним і завершеним науковим дослідженням, що містить нові науково обґрунтовані результати, які характеризуються науковою новизною та мають істотне значення для галузі знань 08 «Право». Дисертацію присвячено дослідженню медіації як способу врегулювання конфліктів, її природи, видів та моделей. У дисертаційному дослідженні розкрито теоретичні, нормативні, інституційні та культурно-правові засади імплементації медіації, а також проаналізовано міжнародні моделі її застосування, зокрема в Нідерландах, Німеччині, Норвегії, Австралії, США та Канаді. При цьому враховано досвід Нідерландів щодо державної підтримки медіації, а також практику Канади у сфері сертифікації медіаторів, що підвищує практичну цінність запропонованих автором положень і рекомендацій.

За свої змістом дисертація відповідає вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти ступеня доктора філософії та доктора наук у вищих навчальних закладах (наукових установах), затвердженого постановою

Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), Вимогам до оформлення дисертації, затверджених наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня 2017 року № 40 (із змінами) і Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами).

Здобувач має 16 наукових публікацій за темою дисертації, з них 7 статей опубліковано у наукових періодичних виданнях України, що включені до міжнародних наукометричних баз, а також 9 публікацій, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації.

1. Марина Ю. Ю. Мультимодальна модель медіації (3D+): нова парадигма динамічної навігації в просторі конфлікту. *Збірник наукових праць «Наукові перспективи»*. 2025. № 12(66). С. 1731–1743. DOI: [https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12\(66\)-1731-1743](https://doi.org/10.52058/2708-7530-2025-12(66)-1731-1743)

2. Марина Ю. Ю. Становлення системи підготовки медіаторів в Україні: концепція послідовної сертифікації та її правові засади. *Збірник наукових праць «Наукові інновації та передові технології»*. 2025. № 12(52). С. 2765–2777. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12\(52\)-2765-2777](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-12(52)-2765-2777)

3. Марина Ю. Ю. Професійна підготовка медіаторів до вирішення конфліктів у вищих навчальних закладах. *Збірник наукових праць «Наукові інновації та передові технології»*. 2025. № 11(51). С. 1083–1091. DOI: [https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11\(51\)-1083-1091](https://doi.org/10.52058/2786-5274-2025-11(51)-1083-1091)

4. Марина Ю. Ю. Історичні передумови виникнення медіації: національний та міжнародний досвід. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2025. № 16. С. 44–49. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-16-B4>

5. Марина Ю. Ю. Кваліфікаційні вимоги до медіатора з урахуванням особливостей медіації в індивідуальних трудових спорах. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2024. № 12. С. 44–51. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-12-A6>

6. Марина Ю. Закон України «Про медіацію»: основні досягнення та подальші кроки розвитку медіації в Україні. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2023. № 9. С. 50–58. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2023-09-50-58>

7. Француз А. Й., Марина Ю. Ю. Медіація, як сучасний спосіб вирішення конфліктів в умовах військового стану. *Збірник наукових праць «Legal Bulletin»*. 2023. № 7. С. 64–75. DOI: <https://doi.org/10.31732/2708-33X-2023-07-64-72>

У дискусії взяли участь (голова, рецензенти, офіційні опоненти) та висловили зауваження:

Офіційний опонент – **Бортник Надія Петрівна**, доктор юридичних наук, професор, завідувач кафедри адміністративного та конституційного права факультету морського права Національного університету кораблебудування імені адмірала Макарова. Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. Загалом погоджуємось з тим, що сучасна правова система України стикається з низкою серйозних викликів, серед яких надмірне навантаження на судові інстанції, недостатній рівень суспільної довіри до судової влади та необхідність запровадження ефективних механізмів вирішення правових спорів. У цьому контексті доцільним є розгляд медіації як потенційної альтернативи традиційному судочинству. Проте, дисертантові варто було б більш детально обґрунтувати свою позицію щодо спроможності медіації виконувати таку роль в умовах сучасного стану правової культури та системи в Україні. Варто врахувати і специфіку правового регулювання, і рівень готовності суспільства до впровадження подібних інноваційних підходів у сфері вирішення конфліктів.

2. Теоретичне осмислення медіації як альтернативного способу вирішення спорів вимагає врахування її багатовимірної сутності, яка інтегрує правові, соціальні, психологічні та культурні аспекти. З огляду на це не зайвим було б розкрити вплив правових, соціальних, психологічних і культурних

чинників на ефективність медіації, а також виклики, які виникають під час її інтеграції у правову систему.

3. Частково погоджуємось, що медіація є «інституційно й комунікативно організований процес добровільної взаємодії сторін конфлікту в нейтральному фізичному або цифровому просторі», вважаємо, що автору потрібно було б звернути увагу і на те, що медіація у сучасному правовому дискурсі постає не лише як інструмент примирення сторін, але й як багаторівневе соціально-правове явище, що інтегрує у собі етичні, культурні, психологічні та правові виміри.

4. Розглядаючи зарубіжний досвід, зокрема у США та країнах Європейського Союзу, автор цілком доречно наголошує на тому, що «для ефективного застосування медіації в Україні необхідно забезпечити її відповідність базовим принципам справедливості...». У цьому контексті хотілося б почути думки автора, як саме можна забезпечити баланс між принципами добровільності участі сторін у медіації та необхідністю дотримання правової справедливості, враховуючи потенційний вплив зовнішніх факторів, таких як соціальний тиск, економічна нерівність або психологічний стан учасників, на їхню здатність приймати об'єктивні рішення в процесі переговорів.

Офіційний опонент – **Тарасова Ірина Вікторівна**, кандидат юридичних наук, доцент, завідувач кафедри права економіко-правового факультету Приватного закладу «Київський кооперативний інститут бізнесу і права». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. В роботі слушно звертається увага на те, що медіація за частую вимагає значно менших фінансових затрат ніж судовий розгляд спору (стр. 65): «оскільки компаніям не потрібно сплачувати високі гонорари адвокатам, судові збори та витрати на експертів». В зв'язку з цим виникає питання: чи проводився аналіз вартості послуг на ринку послуг в Україні та інших країнах?

2. Заслуговує на увагу питання співвідношення прогресивних сучасних міжнародних практик щодо застосування медіації. Серед позитивних

результатів дослідження автор підкреслює існування на міжнародному рівні чотири основні моделі державного регулювання медіації: саморегулювання професійної спільноти; ринково договірний підхід; формально-нормативне регулювання через судові програми; та законодавче закріплення у вигляді спеціальних актів (ст. 77). В зв'язку з цим виникають питання: Чи потребує медіація в Україні спеціального процедурного державного регулювання? Яка модель державного регулювання більше підходить для України?

3. У висновках до Розділу 2. (стр. 179) є висловлювання про необхідність «внесення змін до процесуальних кодексів для регулювання призупинення проваджень і надання юридичної сили медіаційним угодам». Доцільним видається сформулювати власне бачення автора, щодо конкретних пропозицій з вдосконалення процесуального законодавства, які враховують отриманні автором знання.

4. Наскрізною тезою в науковому дослідженні є визначення медіації як «інституту». Але в роботі зустрічаються також визначення, що відносять медіацію або до «соціально-правового інституту» або до «міждисциплінарного інституту», або до частини правосуддя. Крім того, на стр.132 вказано, що «медіацію офіційно включено до базового переліку соціальних послуг». Тому доцільним було б чітко сформулювати сферу до якої відноситься інститут медіації на думку дослідника.

Рецензент - **Степаненко Наталія В'ячеславівна**, доктор філософії з галузі знань «Право», доцент, доцент кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Університету «КРОК». Оцінка позитивна із зауваженнями:

– у підрозділі 1.1 дисертації здобувач обґрунтовано простежує еволюцію медіації від первісних форм примусового посередництва до сучасних професійних моделей, однак при цьому не пропонує чіткої авторської періодизації цього процесу. У тексті одночасно використовуються різні критерії для виокремлення етапів (хронологічний – «початковий етап», «XVI століття», «XX століття»; змістовий – «від домінування силових форм до

примирювальних процедур»; технологічний – «від інтуїтивних рішень до науково обґрунтованих моделей»), що створює враження певної еkleктичності. Відтак, під час захисту доцільно пояснити, який саме критерій (або сукупність критеріїв) здобувач вважає визначальним для періодизації історії медіації, а також запропонувати уніфіковану схему її етапів (наприклад: архаїчний, античний, середньовічний, ранньомодерний, сучасний).

– аналізуючи моделі правового регулювання медіації у підрозділі 2.1, здобувач слушно посилається на типологію Н. Александер (ринкова модель, саморегулювання, національне законодавче регулювання, міжнародне регулювання) та зазначає, що в Україні сьогодні «домінує саме ринкова модель». Водночас автор одразу додає, що «її можливості недостатні для формування медіації як ефективного та сталого юридичного інституту», та позитивно оцінює паралельне функціонування механізмів саморегулювання (зокрема, Кодексу етики медіаторів НАМУ). Відтак, під час захисту доцільно пояснити чи вважає дисертант, що ринкова модель і саморегулювання є взаємодоповнюючими чи, навпаки, конкуруючими підходами в сучасних українських реаліях.

– у підрозділі 3.1 дисертації здобувач детально аналізує міжнародний досвід імперативної (обов'язкової) медіації в Норвегії, окремих штатах США (Флорида, Техас) та Японії (у сфері орендних спорів), фіксуючи існуючі дискусії щодо дотримання принципу добровільності. Водночас автор не висловлює власної чіткої позиції щодо допустимості такої моделі в Україні, а в підрозділі 3.2 обмежується загальною тезою про «розширення обов'язкових сфер застосування медіації» без конкретизації категорій спорів та механізмів захисту слабшої сторони. Відтак, під час захисту доцільно визначити, в яких саме категоріях спорів (дрібні цивільні справи, сімейні конфлікти, трудові спори тощо) імперативна медіація могла б бути запроваджена в Україні, а також обґрунтувати, які процесуальні гарантії убезпечуватимуть сторони від тиску та забезпечуватимуть добровільність участі.

Рецензент – **Доляновська Інна Миколаївна**, кандидат юридичних наук, доцент, доцент кафедри державно-правових дисциплін Університету «КРОК». Оцінка позитивна із зауваженнями:

1. У підрозділі 1.2 дисертації здобувач обґрунтовано виокремлює ключові принципи медіації (добровільність, доступність, рівноправність, конфіденційність, незалежність та неупередженість медіатора). Водночас, аналізуючи міжнародні акти (Директива ЄС 2008/52/ЄС про деякі аспекти посередництва (медіації) в цивільних та комерційних спорах, Рекомендація Res (2002) 10 щодо медіації в цивільних справах, Європейський кодекс поведінки медіаторів), автор не уточнює, які з цих принципів мають універсальний характер (тобто є обов'язковими для будь-якої медіаційної процедури незалежно від юрисдикції), а які є факультативними або такими, що можуть модифікуватися залежно від національного правового регулювання (наприклад, принцип «доступності», який автор включає до переліку, хоча він рідко згадується в міжнародних документах як самостійний принцип). Відтак, під час захисту доцільно пояснити, чи вважає здобувач наведений перелік принципів вичерпним та імперативним, чи окремі з них мають характер бажаних цілей правової політики, а не власне процедурних засад медіації.

2. У підрозділі 2.2. дисертації здобувач пропонує низку критеріїв для ідентифікації спорів, придатних для врегулювання шляхом медіації: добровільність участі, правова можливість укласти угоду, баланс сторін, конфіденційність, у зв'язку з чим, за твердженням автора, деякі спори, такі як окремі категорії кримінальних справ, конфлікти з правами третіх осіб та випадки недієздатності сторін не підлягають медіації. Однак автор залишає поза увагою питання про ступінь дисбалансу сторін, який робить медіацію неможливою або недоцільною. Зокрема, у випадках домашнього насильства або трудових чи адміністративних спорів зі значним дисбалансом влади «слабша сторона» може бути змушена погоджуватися на невігідні умови врегулювання спору. Чи вважає дисертант, що такі категорії спорів мають бути виключені зі сфери застосування медіації, чи, навпаки, потребують спеціальних гарантій

захисту (наприклад, обов'язкової участі адвоката, додаткового контролю з боку суду)? Під час захисту доцільно уточнити авторську позицію щодо цього питання.

3. У підрозділі 3.2 дисертації здобувач пропонує запровадити в Україні трирівневу систему сертифікації медіаторів (базовий, поглиблений, спеціалізований рівні), обґрунтовуючи її необхідністю «компенсаторної функції» в умовах, де довіра до інституту ще формується. Водночас автор сам наводить приклади міжнародних структур - International Mediation Institute (Міжнародний інститут медіації), European Mediation Academy (Європейська академія медіації), Center for International Mediators and Arbitrators (Центр для міжнародних медіаторів та арбітрів), - які свідомо уникають жорсткої ієрархізації медіаторів за критерієм багатоступеневої сертифікації, надаючи перевагу оцінюванню реального досвіду, репутації медіатора та дотримання ним етичних стандартів медіації. Виникає питання: чи не призведе запровадження формальної трирівневої системи сертифікації медіатора в Україні до надмірної бюрократизації професії, створення штучних бар'єрів для підвищення професійного рівня медіаторів, набуття ними практичного досвіду та імітації якості послуги замість реального її забезпечення? Під час захисту доцільно аргументувати, чому українська модель має відрізнитися від міжнародних тенденцій до деієрархізації професійного становлення медіаторів.

Голова ради – **Скоморовський Віталій Богданович**, доктор юридичних наук, професор, професор кафедри теорії та історії держави і права Університету «КРОК». Оцінка позитивна без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 (п'ять) членів ради;

«Проти» – 0 (нуль) членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада Університету економіки та права «КРОК» присуджує **Марині Юрію**

Юрійовичу ступінь доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081 «Право».

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради
доктор юридичних наук, професор

Віталій СКОМОРОВСЬКИЙ